

KÖZLEMÉNYEK

Bocatius János 1611-ben Kassán megjelent műveiről. Bocatius János (1569–1621) művei nemrég kritikai kiadásban jelentek meg.¹ Magyar fordításban is olvashatjuk Csonka Ferenc értő tolmácsolásában az *Olympias carceraria* című művet.² Ezen a címen az RMNy a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának egy címlap nélküli és a végén hiányos Bocatius-nyomatványát írta le,³ amely azonban nem azonos a kéziratban előkerült *Olympias carcerariával*. Csonka Ferenc a kritikai kiadásban és a magyar fordításban is helyesbíti a szakirodalom évszázados tévedését: az MTA Könyvtárának hiányos példánya nem az *Olympias carceraria* című mű, az nyomtatásban nem jelent meg.⁴

Az RMNy szerint a börtönnaplóval azonos évben, 1611-ben Kassán egy másik Bocatius-művet is kiadtak.⁵ A ma példányból nem ismert mű emlékét Bocatius János Szenci Molnár Albertnek 1611. november 12-én írt levele őrízte meg. Fogságból való kiszabadulásakor a tiszteletére írt verseket Kassán, majd még ugyanezen évben Debrecenben kinyomtatták, s e verseknek ő (Bocatius) a *Bocatius redivivus* címet adta.⁶

Az MTA Könyvtárában őrzött Bocatius-kiadvány a betűtípusok tanúsága szerint Kassán készült nyomtatvány, a téma és a betűtípusok egyaránt az 1611. évet sugallják megjelenési időnek. Csonka Ferenc mérlegre téve Bocatius megnyilatkozásait, a rá vonatkozó, eddigi szakirodalmat és a fennmaradt csonka példányt, (miként már fentebb említettük) cáfolta, hogy a mű az *Olympias carceraria*. A kérdéskör alapos körüljárása után arra a megállapításra jutott, hogy a mű a Szenczihez írott levélben szereplő *Bocatius redivivus*. A Bocatiust üdvözlő versek a kötet végén lehetnek, „éppen ezeket a verseket tépte ki valaki”.⁷

A miskolci evangélikus gyülekezet könyvtárának értékes régi nyomtatványait átnézve jeles evangélikus lelkészek könyveivel találkozhatunk. A gyülekezetnek ajándékozta könyveit Wallaszky Pál jolsvai főesperes. Gyakran előfordul a régebbi tulajdonosok közt Regis Márton rozсныói (berzétei) és Major Pál csetneki lelkész neve. Egy négytagú, német nyelvű kolligátum utolsó darabja egy eddig címből nem

¹ BOCATIUS, Joannes: *Opera quae exstant omnia*. I–III. Ed. Franciscus CSONKA. *Poetica* [1–2]. *Prosaica*. Bp., Akadémiai Kiadó, 1990–1992.

² BOCATIUS János: *Öt év börtönben* [1606–1610]. Ford., jegyz. és utószó: CSONKA Ferenc. Bp., Európa, 1985.

³ *Régi magyarországi nyomtatványok, II. 1601–1635*. Szerk. BORSA Gedeon és HERVEY Ferenc. Bp., Akadémiai Kiadó, 1983. Nr. 1013. – Az MTA Könyvtárában található nyomtatvány jelzete: RM II. 474.

⁴ BOCATIUS: *i. m.* (1. sz. jegyzet) *Poetica*, 605. és (2. sz. jegyzet) 223–233.

⁵ RMNy II. nr. 1014.

⁶ SZENCZI MOLNÁR Albert *Naplója, levelezése és irományai*. Kiad. DÉZSI Lajos. Bp., 1898. 375–376. Újabb kiadása: BOCATIUS: *i. m.* (1. sz. jegyzet) *Prosaica*, 319–320. A kiadványra vonatkozó részlet *uo. Poetica*, 605.

⁷ BOCATIUS: *i. m.* (2. sz. jegyzet) 229–233.

ismert Bocatius-nyomtatvány.⁸ A Kassán, 1611-ben megjelent kiadvány latin címe: *Solatum conjugale*, a német cím pedig: *Ein tröstliches Sendschreiben eines Christlichen Ehemannes an seine Haußfrau. . . Sampt etlichen hinzugethanen schönen neuen Liedern*. Az elején és végén is teljes mű az MTA Könyvtárának vitatott című Bocatius-nyomtatványával azonos, melyet az RMNy *Olympias carceraria* címen írt le, Csonka Ferenc pedig a *Bocatius redivivus* című kiadványként adott ki.⁹ A leírt illetve kiadott változathoz többlet a nyomtatványban a címlap, annak verzója, a 33–34. lap (azaz a C₁ levél) és a végén a 111–112. lap, azaz a G₈ levél. (A kritikai kiadás kiegészítéseként ezeket függelékben közöljük.) A miskolci példányban az F₆ levél (91–92. lapok) csonka. A nyomtatvány végén az eddig csak első két sorából ismert Bocatius-vers fejeződik be (Inc. *Allmechtiger vnd starcker Gott*), tehát nem hiányoznak az MTA Könyvtárában őrzött példányból sem a Csonka által feltételezett, Bocatiust üdvözlő versek. Teljesen egyértelmű ez: a nyomtatvány végén „Finis” felirat és nyomdai záródísz áll. Az előkerült címlap ismeretében semmi alapja sincs a feltételezésnek. A kiadvány német nyelvű címét ismétli a Bocatius által írt vigasztaló levél előtt álló cím.

A Bocatiust üdvözlő, 1611-ben Kassán és Debrecenben is megjelent versekről ezek után csak annyit mondhatunk, amennyit az ismert Bocatius-levél megőrzött.¹⁰ Ma e kiadványokat példányból nem ismerjük. Reméljük, hogy ezek is felbukkannak majd valahol.

Bocatius János: Solatum conjugale

(A kritikai kiadásból – ott a cím Bocatius redivivus – hiányzó szövegrészek.)

[(a)^{1r} = címlap:]

[Ad editionem, p. 605.]

Solatum conjugale. Id est, ein tröstliches Sendschreiben eines Christlichen Ehemannes an seine Haußfrau, in ihrer beyden langwierigem sonderlichem schwerem Creutz, vnglück vnd Elend. Zv trost allen Haußvätern vnd Haußmüttern in allerhandt wiederwertigkeit, betrübniß, Haußcreutz, noth, sammer, etc. Sampt etlichen hinzugethanen schönen neuen Liedern, Per IOAN. BOCATIVM. Jetzo zum ersten in Druck verfertigt. Durch Elisabetha Bocativssin. Selten wol vnd allezeit weh / Ist täglichs Brodt in der Eh. – Caschaw, durch Johannem Fischer. Im Jahr, M. DC. XI.

[(a)^{1v}:]

Schweig, meid, leid vnd Christlich vertrag,
Sein vnglück nicht eim jeden klag,
Auffs loß vnd blinde Glück nicht baw.
So ist sein gang, drumb jhm nicht traw.

Spem palma coronat.

[Ad editionem, p. 619.]

[p. 33.] seinen Raubern. Sie theilen meine Kleider vnter sich, vnd werffen das loß vmb mein Gewandt. Herr, sey nicht fern, meine stärke, eyle mir zu helffen. Errette meine Seele vom Schwert, vnd meine Einsame von den Hunden. Hilff mir auß dem Rachen der Löwen, vnd errette mich von den Einhörnern. Beweise deine wunderliche Güte, du Heyland derer, die dir trawen, wieder die, so sich wieder deine Rechte Handt setzen. Schaw doch vnd erhöre mich, mein Gott, erleuchte meine Augen, daß ich nit im tod entschlaffe, daß nicht mein

⁸ Jelzete: J. V. 216. Az első tag címlapja hiányzik. Az első lapon tulajdonbejegyzés: Joh. Maj[or]. Szerzők: Matthäus JUDEX (= Richter), Jeremias HOMBERGER és Christian TALHAIMER.

⁹ BOCATIUS: *i. m.* (1. sz. jegyzet), *Poetica*, 605–666. és 1013–1021.

¹⁰ L. a 6. sz. jegyzetet.

feind rühme, er sey mein mächtig worden, vnd meine Widersacher sich nicht frewen, daß ich niederliege. Denn ich werd allenthalben geängstiget. Ach Herr, wie ist meiner Feind so viel, vnd setzen sich so viel wieder mich, Viel sagen von meiner Seelen, sie hat keine hülf bey Gott. Herr, laß dem Gottlosen sein Begierd nicht, stärcke seinen mutwillen nicht, sie möchten sichs erheben. Daß vnglück, darvon meine Feinde rathschlagen, müsse auff ihren Kopff fallen. Ach Gott, daß du tödtetest die Gottlosen, vnd die blutigirigen von mir weichen müsten. Ich hasse ja Herr, die dich hassen, vnd verdreust mich auff sie, daß sie sich wieder dich setzen, [p. 34.] Ich hasse die im rechten Ernst, darumb seind sie mir feind (Psalm 139.) Herr wend vnser Gefängniß, wie du das Wasser gegen Mittag trucknest. Laß mein stehen für dich kommen. Errette mich nach deinem Wort. Führe meine sach vnd erlöse mich. Erhalte mich durch dein Wort, daß ich lebe, vnd laß mich nicht zu schanden werden über meiner hoffnung. Ich bin dein, hilf mir. Die gottlosen warten auff mich, daß sie mich vmbbringen. Sie haben jhr gottloses vnd falsches Maul wieder mich auffgethan, vnd reden wieder mich mit falschen zungen. Vnd sie reden giftig wieder mich allenthalben, vnd streiten wieder mich. Mein Gott, nim mich nicht weg in der helfft meiner tage. Schawe von deinem heiligen Berge, vnd sihe vom Himmel auff Erden. Höre das seufftzen der gefangenen, vnd mach loß die Kinder deß todes. Herr hör die Armen, vnd veracht deine gefangene nicht, auff daß deine lieben erlediget werden. So hilf nu mit deiner Rechten vnd erhör vns. Errett mich auß dieser Noth, daß ich dich preise. Reiß mich auß vnd mach mich wieder zu ehren. Setze mich in das Ampt, daß du mir befohlen. Ich wil dem Herren singen mein lebenslang, vnd meinen Gott loben, so lang ich bin.

[p. 110.]

[Ad editionem, p. 665.]

Ein ander Lied.

A. B. C. D. E. F. G.

Im Thon: Nu frerrt euch liebe Christen gemein.

1.

Almechtiger vnd starcker Gott,
 Vater, Sohn, Heiliger Geiste,
 Der du mir hilffst auß meiner noth,
 Zu dein lob gnad mir leiste,
 Du bist fürwar der Wunderman,
 Der alls vermag, sicht, merckt vnd kan,
 Vater, Sohn, heilger Geiste.

[p. 111.]

2.

Bey dir gar nichts vnmüglich ist,
 Weil mirs hat trost gegeben,
 Zu schand vnd spott wird witz vnd list,
 So dir wollt widerstreben.
 Erzeigt hastu dein macht an mir,
 Wie soll ich ewig dancken dir,
 Vater, Sohn, heilger Geiste.

3.

Creutz, sammer, schmerz vnd grosses leid,
 Wieder allr Menschen hoffen,
 Im augenblick verkehrst in frewd,
 Dem Tod bin ich entloffen,
 Strick ist entzwey, vnd ich bin frey,
 Ach Herr auch ferner steh mir bey,
 Vater, Sohn, heilger Geiste.

4.

Dier ichs allein zu dancken hab,
 Der welt war schon gestorben,
 Von feind vnd freunden gar schabab,
 Biß du mich hast erworben,
 All hülf war auß, du kamst herzu.
 Errettest mich in einem nuh,
 Vater, Sohn, heilger Geiste.

[p. 112.]

5.

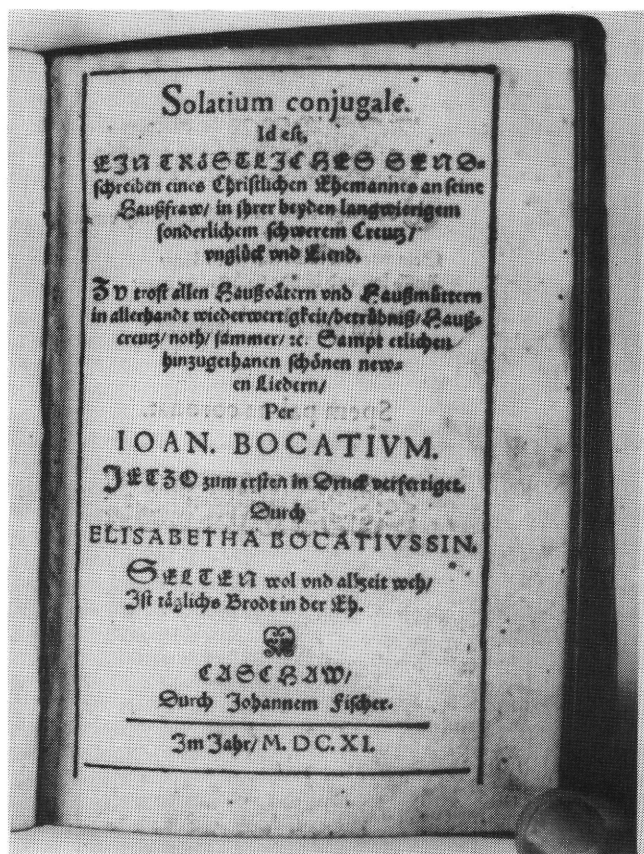
Ein Vöglein war ich in der handt,
 Ein Hirschlein in dem Netze,
 Ein Lämblein auff der Schlachtebanck,
 Ein Schäflein in der Metze,
 All hülf war auß, du kamst herzu,
 Errettest mich in einem nuh,
 Vater, Sohn, heilger Geiste.

6.

Frewt euch mit mir all Christenleut,
 Helfft mir Gotts Allmacht preisen,
 Er hilfft auß noth zu rechter zeit,
 Mit mir ichs kan beweisen,
 All hülf war aus, er kam herzu,
 Errettet mich in einem nuh,
 Vater, Sohn, heilger Geiste.

7.

Glori, lob, preiß vnd Herrligkeit
 Vater, Sohn, heilgem Geiste
 Von nu an biß in Ewigkeit
 Dancksag ich allermeiste,
 Der helff vns fort, vnd kom herzu,
 Wenn wir eingehn zur ewign Ruh,
 Vater, Sohn, heilger Gesite.

Ad RMNy 1013

BOCATIUS, Joannes: **Solatium conjugale**. Id est, ein tröstliches Sendschreiben eines Christlichen Ehemannes an seine Haußfraw, in ihrer beyden langwierigem sonderlichem schwerem Creutz, vnglück vnd Elend. Zv trost allen Haußvätern vnd Haußmüttern in allerhandt wiederwertigkeit, betrübniß, Haußcreutz, noth, sammer, etc. Sampt etlichen hinzugehanen schönen newen Liedern, Per IOAN. BOCATIVM. Jetzo zum ersten in Druck verfertigt. Durch Elisabetha Bocativssin. Selten wol vnd allzeit weh / Ist täglichs Brodt in der Eh. — Caschaw, durch Johannem Fischer. Im Jahr, M. DC. XI.

a^m8, A-G^m8 = [16], 112 pag. — 8° — Orn., init.

Az RMNy 1013. szám alatt *Olympias carceraria* címmel írta le az MTA Könyvtárának az ebből a nyomtatványból fennmaradt címlap és utolsó levél nélküli példányát. Csonka Ferenc cáfolta, hogy a mű címe *Olympias carceraria* (Bociatius János: *Öt év börtönben*. Bp., 1985. 223–233), ugyanő Bociatius műveinek kritikai kiadásában a hiányos példányt *Bociatius redivivus* címmel adta ki (Bociatius, Joannes: *Opera quae exstant omnia*. Poetica. Bp., 1990. 605–666 és 1013–1021). Bociatius János Szenci Molnár Albertnek írt levele őrizte meg a *Bociatius redivivus* címet. A levél szerint 1611-ben Kassán és Debrecenben is megjelent a mű, példányt azonban egyik kiadásból sem ismerünk (Vö. RMNy 1015 és 1008).

Miskolc Ev ①Budapest Acad②

SZELESTEI N. LÁSZLÓ

Possessori bejegyzések a Debreceni Egyetemi Könyvtár 17. századi külföldi könyveiben. III. (Főurak könyvei). Közleményemben az 1601–1650 közötti könyvek provenienciájáról teszek közléseket, a kéziratos bejegyzéseken kívül számbavettem az exlibriseket is. Kronológiai sorrendet követek; függetlenül két külföldi főúr tulajdonát is megemlítem. A 17–19. században birtokolt könyveket az alábbi skéma szerint ismertetem:

A possessor neve.

A könyv rövid címeírása; utalás ritka voltára, a hatjegyű arab számok a raktári jelzetek.

A bejegyzés szövege. A kiolvashatatlan szavakat, illetve a kétes olvasatokat [?] jelöli.

Nádasdy Ferenc gróf (1625?–1671)

GENTILLET Innocent: *Commentariorum de regno aut quovis principatu recte et tranquille administrando libri tres.*

Strassburg, 1630, Staedel. (752. 672)

„Ex Libris Comitis Fr.[ancisci] de Nadasd [1]659”.

Nádasdy Ferenc bibliofil voltáról, könyvtárának értékéről, s annak a fővesztés és jószágelkobzás utáni sorsáról Alfred Sitte cikkéből tájékozódhatunk; a két legfontosabb tény az, hogy a könyvek egy része a császári könyvtárba került (ezek jegyzékét levéltári források alapján Sitte közli is), a másik rész pedig a lorettomi szervtárak birtoklása után szétszóródott.¹

A 9000–10 000 forint értékű könyvtár állományának összetételéről — Sitte közlését is beszámítva — alig rendelkezünk adatokkal. Annyit tudunk, hogy Nádasdy kedvelte a rézmetszetes arcképgyűjteményeket és albumokat, könyvtárában megvolt Matthäus Merian *Theatrum Europaeum*-ának nyolc kötete, Wiedemann és Giovio munkái.² A gróf könyvtárost is alkalmazott,³ és könyveihez kétféle exlibrist készíttetett.⁴

Az általam közölt Gentillet-mű possessori bejegyzésének dátuma 1659, tehát Nádasdy ezt a könyvet hat évvel a pottendorfi dominium megvétele előtt szerezte. Megpróbáltam tisztázni: hol lehetett a gróf könyvtára 1665 előtt, de számos forrás áttekintése sem járt eredménnyel.

Bethlen Miklós gróf (1642–1716)

RAMUS Petrus: *Arithmeticae libri duo et geometriae septem et viginti. . . a Lazaro Schonero recogniti. . . emendati.* Frankfurt am Main, 1627, Wechel. (781. 032.)

„Nicolai Bethlen de Kis Bun et amicorum ejus. Heydelbergae A[nn]o 1661 1 Augusti constat germ.[anicis] flor. [enis]4”.

Erről a possessori bejegyzésről már írtam egy rövid közleményt,⁵ azt egészítem ki ebben a dolgozatban.

¹ SITTE Alfréd: *Gróf Nádasdy Ferenc művei és könyvtára* = MKsz 1902. 146–158.

² RÓZSA György: *Nádasdy Ferenc és a művészet* = Művészettörténeti Értesítő 1970. 198. A. „Theatrum Europaeum” összesen 19 kötetet számlál, többségük Nádasdy halála után hagyta el a sajtót: THIEME, U. – BECKER, F.: *Allgemeines Lexikon der bildenden Künstler. XXIV.* Leipzig, 1930. 413. WIEDEMANN, Elias: *Comitum gloriae centum qua sanguine qua virtute illustrium heroum instructum.* Posonii, 1646. RMK II. 669. GIOVIO, Paolo (id.): *Vitae illustrium virorum tomis duobus comprehensae et propriis imaginibus illustratae.* Basel, 1576–1578.

³ BORSA Gedeon: *Nádasdy Ferenc pottendorfi és lorettomi nyomdái (1666–1673)* = MKsz 1975. 202.

⁴ RÓZSA György: *i. m.* 190. Az egyik exlibris képe *uo.* 18. ábra. Nádasdy exlibriseiről részletesen ír VARJU Elemér: *Az Iparművészeti Múzeum ex-libris kiállítása* = MKsz 1903. 240.

⁵ OJTOZI Eszter: *Ramus aritmetika és geometria tankönyvének egy példánya Bethlen Miklós possessori bejegyzésével* = Könyv és könyvtár XVI. (1991) 87–90.

Bethlen Miklós 1659-ben lesz Apáczai Csere János tanítványa, aki „Privatum Ramus arithmeticiáját. . . kezdé tanítani”.⁶ A gróf 1661-ben indul el peregrinációs útjára, júliusban érkezik Heidelbergbe,⁷ leírja, hogy ottani tartózkodása alatt kitől és mit tanult.⁸ Megemlíti, hogy „. . . Ramus nagy arithmeticiájára privatum collegiumot tartottam Lunelschoss nevű híres matheseos professornál. . .”. Bethlen elírta tanára nevét, akit 1991-ben nem is tudtam azonosítani, pedig személye és munkássága figyelmet érdemel.

Johannes von Leuneschlos (1620–1699) Groningenben, Utrechtben, Leydenben és Uppsalában végezte tanulmányait, orvosdoktori címet is szerzett. 1652–1695 között a heidelbergi egyetem bölcsészeti fakultásán tanít tizenhat tárgyat, főként matematikát, csillagászatot és földtudományokat. Előadásait nem felolvasással, hanem szabad szövegmondással tartotta.⁹ Ötször volt rektor, több ízben prorektor és dékán. Egyetemi munkásságáért kapott nemesi címet. Nyomatott műve egy maradt fenn.¹⁰ Bethlen Miklós mindkét tudós tanára Ramus könyvét használtatta tanítványával, tehát aritmetikából és geometriából ramista képzést kapott.

Eszterházy József gróf (1682–1748)

Eszterházy 1722-ben cseklézi kastélyában könyvtárat alakított ki, 1723-ban kétezer florenusért megvásárolja Munkátsi István Pál nagyszombati jogtudor könyvhagyatékát, és azt Cseklézsre szállíttatja.¹¹ 1724-ben készített kétfajta heraldikus exlibrist, mindkettő szignálatlan, a családi címer ábrázolásában is van különbség, azonkívül az egyikben csak a gróf neve és a dátum olvasható, a másikon hat sorban a tulajdonos valamennyi prédikátumát és közjogi méltóságát felsorolják.

Az exlibriseket I. és II. számmal jelölöm, fényképük megtalálható a debreceni Egyetemi Könyvtár antikváinak katalógusában.¹²

BUSBQUIUS Augerius Gislenius: *D. legationis Turcicae epistolae IV*. Hanau, 1629, ny. n. (761. 596.)

I. exlibris.

DIO Cassius Cocceianus: *Historiae Romanae libri XLVI*. Hanau, 1606, Wechel. (797. 283.)

I. exlibris.

WASSENBERGIUS Everhardus: *Panegyricus sacratissimo imperatori Ferdinando III. dictus*. Coloniae, 1647, Calcovius. (762. 046.)

II. exlibris.

Eszterházy Józseftől származó kézírásos possessorri bejegyzést ez ideig nem találtam.

Széchényi Zsigmond gróf (II.) (1720–1769)

[LEEVIS Dionysius de Rickel] DIONYSIUS Carthusianus: *Liber utilissimus de quatuor hominis novissimis*. Köln, 1602, Gualtherius (752. 943.)

„C.[omes] Sigis.[mundus] Széchényi”

A possessor azonosítása dátum híján bizonytalan (apja is Zsigmond nevet viselt), de munkásságának ismeretében talán feltételezhető, hogy a könyv az övé volt. Császári és királyi kamarási címet viselt, egy

⁶ BETHLEN Miklós: *Önéletrása I–II*. Bp. 1955. 163.

⁷ *Uo.* 163.

⁸ *Uo.* 176–180.

⁹ DRÜLL, Dagmar: *Heidelberger Gelehrtenlexikon 1652–1802*. Berlin–Heidelberg–New York, 1991.

92–93.

¹⁰ *Tractatus de corpore*. Heidelbergae, 1659.

¹¹ KOLINOVICH, Gabriel: *Posthuma memoria Josephi Esterházyi de Galantha*. Tyrnaviae, 1754. 23–28.

¹² OJTOZI Eszter: *A debreceni Egyetemi Könyvtár külföldi antikvári és possessorriak*. Debrecen, 1989.

I. exlibris: 41. ábra. II. exlibris: 52. ábra.

ideig a Nádasdy huszárezredben kapitány, majd quietált. Ő volt a könyvtáralapító Széchényi Ferenc apja. Életrajzírója hosszan taglalja vallásosságát, pietizmusát, mely minden cselekedetében megnyilvánult.¹³ Feltételezem, hogy érdekelhette Dionysius Carthusianus eszkatológiával foglalkozó könyve.

Nyomatásban megjelent művében teológiai témáról értekezett.¹⁴ A Széchényi-család történetét tárgyaló — már idézett — háromkötetes monográfia a 18. századdal foglalkozó részben könyves adatokat alig közöl; a függelékben található inventáriumok a könyvtárat meg sem említik.

Andrássy István gróf (II.) (1731–1812)

Steganographiae nec non claviculae Salomonis Germani, Ioannis Trithemii abbatis Spanheimensis . . . declaratio a Ioanne Caramuel concinnabatur. Köln, 1635, Egmondanus. (761. 974.) Liber rarus.

„Ex antiqua Excell.[entissimi] D.[omini] Stephani Andrassy Bibliotheca ad novam transposita die 8a 8bris 1802 per me P. J. Pongráz”.

Andrássy István a család ifjabb ágából származott, 1766-ban kapta a grófi rangot.¹⁵ 1776-ban Bihar megye főispánja, 1780-ban belső titkos tanácsos. Krasznahorkán lakott, Kassán is tartott házat. Az irodalmat szerette és pártolta.¹⁶ Mindazonáltal a szóban forgó könyvet olvasva — tekintettel a héber szövegrészekre, az okkult és kabbalisztikus vonatkozásokra — kételyeim vannak, hogy Andrássy István forgatta-e a kötetet. Pongráz bejegyzéséből kitűnik, hogy a grófnak két könyvtára is volt, helyüket nem sikerült megállapítani.

Dessewffy József gróf (1771–1843)

Ennek a possessornak a könyveiről, könyvtára elhelyezéséről és belső rendjéről, könyvbeszerzési forrásairól, könyvkölcsönzéseiről, possessori és marginális bejegyzéseiről évek óta gyűjtök adatokat, mind ezt egy hosszabb munkában szeretném megfogalmazni és közzétenni, most csak 1601–1650 közötti külföldi könyveit ismertetem.

Az eddig kézbevevett könyvekből megállapítható, hogy Dessewffy kézírással jelezte tulajdonjogát; a bejegyzések szövege és helyesírása azonban nem egyforma. Exlibrist nem találtam az ő nevével.¹⁷

Kolligátumkötet:

BARTHOLINUS Cas.[parus]: *De terra, aere et igni institutio physica succincta.* Rostock, 1619, Pedanus. (789. 665/1.)

BARTOLINUS [!] Casp.[arus]: *De aquis libri II.* Rostock, 1618, Pedanus. (789. 661/2.)

BARTOLINUS [!] Casp.[arus]: *De mundo quaestiones et controversiae nobiliores ex sacro codice, rationibus atq̄ experiētiis formatae et firmatae.* Rostock, 1618, Pedanus. (789. 661/3.)

BARTHOLINUS Casp.[arus]: *De mixtione eamque consequentibus temperamento, coctione, putredine. . . liber unus.* Rostock, 1618, Pedanus. (789. 661/4.) Libri valde rari!

„Comitis Jos.[ephi] Dessewffy”

DIOGENES Laertius: *De vitis, dogmat.[ibus] et apoph[is]t.[egmatis] clarorum philosophorum libri X.* Genf, 1615, Crispinus. (789. 708.)

„Gróf Desseffy [!] Józsefé”

¹³ BARTFAI SZABÓ László: *A Sárvár–Felsővidéki gróf Széchényi család története. II.* Bp. 1913. 178–204.

¹⁴ *Clavis per quam reserantur Coeli: seu methodus, in qua in dies ardentem Deum trinum et unum Adorandi. . . proponitur.* Sopronii, é. n. P. J. Rennauer. PETRIK III. Bp. 1891. 505.

¹⁵ KEMPELEN Béla: *Magyar nemes családok. I.* Bp. 1911. 107.

¹⁶ *Magyarország vármegyéi és városai.* Szerk. BOROVSZKY Samu. Gömör–Kishont vármegye. Bp. 1903. 621–622.

¹⁷ CZAKÓ Elemér: *Az Orsz. Magyar Iparművészeti Múzeum ex libris kiállításának katalogusa [!].* Bp. 1903. című könyvében 42. sorszám alatt említ egy exlibrist „Desőfy” felirattal, keresztnév nélkül.

FRANZIUS Wolfgangus: *Historia animalium sacra*. Wittenberg, 1612, ny. n. (789. 677.)

„C[omitis] Josep.[hi] Dessewffy”.

Kolligátumkötet

LOTICHIUS Jo.[annes] Petrus: *Gynaecologia*. Rinteln, 1630, Lucius. (789. 732/1.)

GUINTERIUS Joan.[nes] Andernacus: *Gynaeciorum commentarius, de gravidarum, parturientium, puerperarum et infantium cura*. Strassburg, 1606. ny. n. (789. 732/a.)

„Comitis Josephi Dessewffy”

LYCOSTHENES Conradus: *Apophtegmata*. Köln, 1618, Zetzner (750. 247.)

„Comes Jos.[ephus] Dessewffy”.

OVIDIUS Publius Naso: *Metamorphoseon libri XV*. Amsterdam, 1650, Blaeu. (789. 664.)

„Comitis Jos.[ephi] Dessewffy”.

POLITI Adriano: *Dittionario toscano*. Venezia, 1640, Barezzi. (750. 217.)

„C.[omitis] Jos.[ephi] Dessewffy”. A könyv 1773-ban a kassai minorita konvent birtokában volt.

STRADA Famianus: *De bello Belgico decas prima*. Roma, 1648, Scheus. (750. 006.)

C.[omitis] Jos.[ephi] Dessewffy”.

Kolligátumkötet:

WECKERUS Ioan.[nes] Iacobus: *Antidotarium speciale*. Basel, 1602, Waldkirch. (789. 702/1.)

WECKERUS Ioan.[nes] Iacobus: *Antidotarium generale et speciale*. Basel, 1601, Waldkirch. (789. 702/2.)

„Ctis Jos.[ephi] Dessewffy”.

A Wecker-kötet előző possessora a tescheni hercegség területén működő Lucas Frenzelius volt, aki magát „pharmacopolának” vagyis bájitalkereskedőnek, javasnak nevezte.¹⁸

Sándor Móric gróf (1805–1878)

HIPPOLITUS à LAPIDE [= CHEMNITZ Boguslaus Philippus]: *Dissertatio de ratione status in imperio nostro Romano–Germanico*. Freistadt, 1647, ny. n. (115. 037.)

„Gr.[óf] Sándor Morcz [!] Könyvtárából 1866. Sept. 1.”

„A M. N. Múzeum Könyvtárából”.

Sándor Móric Bécsből, 1866. ápr. 16-án kelt levelében közölte Kubinyi igazgatóval, hogy „hazafiai indulattól vezéreltetve” budai palotájában levő magánkönyvtárát „a haza oltárára letenni kívánván”, azt a Magyar Nemzeti Múzeumnak tisztelettel felajánlja. Az átvételre 1866. szeptember első napjaiban került sor, ahogy ez a kézírásos bejegyzésben szerepel.¹⁹

A könyv eltűlése védőlapjának rektóján nyolc sornyi latin nyelvű bejegyzés található, mely Nicolas Lenglet Du Fresnoy véleményét tartalmazza a könyv alapszámjáról.

*II. Tommaso Francesco, Savoya és Carignan hercege (1596–1656) hadvezér, államférfi.*²⁰

¹⁸ FINÁLY Henrik: *A latin nyelv szótára*. Bp. 1884. valamint GEORGES, Heinrich: *Ausführliches lateinisch–deutsches Wörterbuch*. Basel, 1951.

¹⁹ BERLÁSZ Jenő: *Az Országos Széchényi Könyvtár története 1802–1867*. Bp. 1981. 480–481. Az ajándékba adott gyűjtemény 1791 kötetben 1766 nyomtatott művet és 25 kéziratot tartalmazott; Mátray Gábor könyvtárőr készített róla rövid cédulajegyzéket. GYÖRGY Aladár szerint az ördöglovas adománya 1777 könyvből és 17 kéziratból állt. Vö.: *Magyarország köz- és magánkönyvtárai 1885-ben*. Bp. 1886. 31.

²⁰ Részletes életrajza: GUICHENON Samuel: *Histoire genealogique de la maison de Savoie. I–II*. Lyon, 1660. 1035–1041.

Kolligátumkötet:

THESAURUS Emanuel Soc. Jesu:²¹ *Caesares; et eiusdem varia carmina*. Lyon, 1635, Dufour. (752. 223/1.)

THESAURUS Emmanuel comes: *Inscriptiones*. Torino, 1666, Zappata. (752. 223/2.)

Az első védőlap rektóján és verzőjén a szerző autográf ajánlása a hercegnek, kézírással, levélformában, latin nyelven.²² Incipit:

„Serenissimo et Invictissimo Principi Francisco Thomae a Sabaudia Emanuel Thesaurus Felicitatem”.²³

A kolligátumkötetben található két mű és az ajánlás összefüggései a következők: Alessandro Tesauuro, Fossano grófja (1591–1677) Emmanuel szerzetesi néven lép a Jézus Társaságba. A savoyai hercegi ház gyermekeinek praepceptora lesz. 1634-ben kilép a rendből, világi papként működik tovább, használja grófi címét is. Irodalmi munkássága erősen kötődik a Savoyai-házhoz; a kolligátum második kötetében a dinasztia elhunyt tagjainak állít emléket, felsorolva tetteiket és erényeiket.

A könyv magyarországi possessora Csobán Endre, [1882–1959]²⁴ Debrecen főlevéltárosa volt, aki beutazta Olaszországot, és akinek – lévén a Monti Olaszbarát Kör elnöke – alkalmá lehetett a kötet megszerzésére.

*Johann Seyfried von Herberstein gróf (1706–1771)**Kolligátumkötet*

ERASMUS Desiderius Roterodamus: *De contemptu mundi*. Leyden, 1641, Maire (753. 580.)

ERASMUS Desiderius Roterodamus: *Lingua, sive, de linguae usu atque abusu liber utilissimus*. Leyden, 1649, Maire (753. 581.)

Címeres supralibros aranynyomással „Johann Seyfried Graff Von Herberstein” felirattal.

A possessor a trieszti kereskedelmi intendántura, majd 1762–1765 között a bécsi udvari kamara elnöke, sokat tett a trieszti kikötő kialakításáért.²⁵

Könyvének Magyarországra kerüléséről nem találtam adatot.

OJTOZI ESZTER

Még egy selyemre nyomtatott tézislap. A régi hazai nyomtatványok minél teljesebb feltárására irányuló több évtizedes intenzív munka egyik örömdolga, hogy a kutatás figyelme olyan, korábban mellőzött kiadványtípusra is kiterjed, mint az egyleveles alkalmi nyomtatványok. Ezek speciális válfaját képezik a felsőfokú oktatási intézmények nyilvános vizsgái alkalmából kibocsátott ún. tézislapok. A példányból ismert metszetes tézislapok számbavételére elsőként Rózsa György vállalkozott,¹ aki kerek hatvan, hazai és külföldi nyomdában készült magyar vonatkozású lap részletes leírását adja. Ezekből tíz

²¹ Életéről és műveiről: SOMMERVOGEL, Carlos: *Bibliothèque de la Compagnie de Jésus*. Bruxelles–Paris, 1896. VII. 1943–1944. hasáb.

²² Emmanuele Tesauuro kézírásának másolatáért Dr. G. Bernardnak (Torino – Biblioteca Reale) tartozom köszönettel.

²³ Az ajánlás teljes szövegét később kívánom közzétenni.

²⁴ GULYÁS Pál: *Magyar írók élete és munkái*. Új sorozat. Bp. 1942. IV. 1059–1060.

²⁵ WURZBACH, Constant von: *Biographisches Lexikon des Kaiserthums Oesterreich. I–LX*. Wien, 1862–1900. VIII. 339.

¹ RÓZSA György: *Thesenblätter mit ungarischen Beziehungen* = *Acta Historiae Artium* 1987–1988 (33). 257–289.

darab különleges kivitelű, amennyiben azokat nem papírra, hanem selyemszövetre nyomtatták. Ez utóbbi csoport megismeréséhez szolgáltat újabb értékes adalékokat Borsa Gedeon *Selyemre készült hazai nyomtatványok* c. cikke,² amely még három – igaz, nem metszetes, hanem csak tipográfiai eszközöket felhasználó tétellel egészíti ki a jegyzéket. (A további két – metszetes – tételslap leírása megtalálható Rózsa György cikkében is,³ bár az 1743-ban Győrött kiadott lap tévesen a keltezetlen darabok között szerepel, s azt sem tünteti fel, hogy selyemre készült.⁴ Jelzett őrzőhelyén, az OSzK Plakát- és Kisnyomtatványtárában mindenestre csak a selyemre nyomtatott példány található.)

Az alábbiakban még egy, tudásunk szerint eddig nem publikált lap leírását adjuk, így a jelenleg példányból ismert, selyemre nyomtatott, magyar vonatkozású tételslapok száma tizennégyre, a Herepei János által még látott, de 1945-ben megsemmisült két kolozsvári lappal együtt⁵ pedig tizenhatra bővül, ebből hazai nyomda terméke kilenc, ill. tizenegy. Ennél bizonyára jóval több készülhetett, hiszen az alig néhány példányban kinyomtatott lapok fennmaradása jószerével a véletlennek köszönhető. Ezt támasztja alá az is, hogy kivétel nélkül mindegyikből csupán egy-egy példány ismeretes, néhánynak egykori létezéséről pedig a korabeli feljegyzések tudósítanak.⁶

A birtokban lévő példány halványsárga selyemszövetre készült, a nyomott felület tükörmérete 443 × 585 mm. A szövet mérete kb. 55 × 70 cm. Mivel üvegezett keretben van, pontosan nem mérhető le.

A rézmetszet felső részén, középen felhőkön fekvő bárány IHS monogramos zászlóval. Balra a felhőből derékig kiemelkedő angyal, kezében csukott könyvvel. Jobb vállán fordított állásban „quis aperiet” szöveg. Jobbra hasonló angyal, bal kezében csésze, jobbával középre mutat. A háttérben pálmaligetel szegélyezett tagolt partvonalú tengeröböl, a távolban part menti várossal. A város fölött kiterjesztett szárnyú sas, két karmában egy-egy babérkoszorúval. Alatta a koszorúk által részben takart szalag a következő szöveggel: „Praemia pro meritis distribuenda fero.” Középpütt, baloldalt Keresztelő Szt. János alakja, kinyújtott karja fölött „Ecce Agnus dei” szöveg. Jobb oldalt azonos méretű glóriás nőalak, két kezében nyitott könyvvel és író tollal. Lent középen két ágaskodó oroszlán által tartott cartouche, fölötté Kígyózó szalag a következő szöveggel: Abdita mansuetus, sapiens arcana resolvit”. A cartouche-ban a titulus szövege:

D. T. O. M. A. / SELECTAE JURIS POSITIONES, / DE LEGIBUS ET CONSUETUDINE, / QUAS / Primas suae Juris prudentiae decimas, DEO TRINO, ET UNI MAGNAE HUNGARORUM / DOMINAE, CAETERORUMQUE SANCTORUM / HONORIBUS SACRATAS, / In Alma, ac Celeberrima Archi-Episcopali Societatis JESU Uni- / versitate Tyrnaviensi permissu Superiorum publici exercitii gratia, in Aula Academica horis consuetis pomeridianis Anno repa- / ratae Salutis M. DCC. XXXVIII. die Mensis Aug. / Propugnandas suscepit / Perill. Gen. ac Consul. D. JOSEPHUS ZLINSZKY, Ung. Pestiensis ex / Comitatu eodem, AA. LL. & Phil. Auditor emeritus, Juris / utriusque in primum annum aequae Auditor. / PRAESIDE / Perillustri, Clarissimo, ac Consultissimo Domino, / JOANNE JOSEPHO RENDEK, / AA. LL. & Philosophiae, nec non Juris utriusque / Doctore, Institutionum Juris Imperialis, & / Pandect. Professore Publico Ordinario.

A metszet alján négy babérkoszorúval övezett, fekvő ovális alakú cartouche-ban a vizsgátezések 24 pontba foglalt szövege. Balról és jobbról szövegszalag: „Jura dabit terris és sapiens dominabitur astris”. A szedett szöveg néhány helyen kissé becsúszik a metszet rajzába.

² MKsz 1992. 264–269.

³ Vö. BORSA Gedeon: *Ismét a selyemre készült hazai nyomtatványokról* = MKsz 1993. 440–441.

⁴ RÓZSA 268. és 45. (recte: 46.) kép.

⁵ *Erdélyi Múzeum* 1939. 285–287. Vö. BORSA: *i. m.* MKsz 1992. 265.

⁶ *Uo.*

A vizsgáztató, Rendei János József a harmincas évek közepétől 1747-ben bekövetkezett haláláig volt a nagyszombati egyetem római jog professzora.⁷ A vizsgázó Zsilinszky József apja ez idő tájt Pest vármegye alispánja volt. Ő maga 1744-től folytatott ügyvédi praxist.⁸

A tézislapon impresszumadatok nem találhatók, a szedett szöveg nyomása azonban bizonyosan a nagyszombati nyomdában készült. A grafikus és a metsző neve nincs feltüntetve, de miután valamennyi magyarországi metszetes tézislap augsburgi eredetű, alapos okunk van feltételezni, hogy ez a metszet is valamelyik ottani műhely terméke.

HORVÁTH J. JÓZSEF

Egri adalékok az úgynevezett modenai kódexek visszaszerzésének történetéhez. A hazai korvina-kutatás egyik érdekes fejezete az úgynevezett modenai kódexek visszaszerzésének története. E kérdéshez nyújtunk közleményünkben eddig nem publikált egri adalékokat.

1919-ben, az első világháborút lezáró békekötési tárgyalások során az olasz kormány bejelentette igényét a modenai Estei-könyvtár állományából 1847-ben a magyar rendek követelésére osztrák segítséggel átengedett kódexek (korvinák) visszaadására.¹

Haller István kultuszminiszter 1919 decemberében egy albizottságot alakított a kérdés tisztázására. A bizottság tagjai lettek: Gerevich Tibor (előadó), Fehérpataki László, Varjú Elemér, Végh Gyula és Czakó Elemér. A bizottság a következő napon, december 21-én Czakó Elemér kivételével összeült. Az ülésen a minisztériumot Bibó István képviselte. Az albizottság két pontban foglalta össze álláspontját. 1. Nem érzi magát hivatottnak arra, hogy állást foglaljon abban, hogy IV. Ferenc estei modenai nagyherceg (1806–1846) fel volt-e jogosítva az említett kódexek ajándékképpen való átengedésére? Az ügy 1847-ben az összes illetékes fórumok közbenjárásával hosszú tárgyalások után, a nagyfejedelem ajándékozásának mivoltában nyert befejezést. A két kódex 1891. május hónapban került a Magyar Nemzeti Múzeum tulajdonába. Addig Bécsben őrizték azokat. Sem 1847 után, sem pedig 1891 óta, amikor a Nemzeti Múzeum az átengedésre vonatkozó hivatalos okmányokat nyomtatásban közzétette, s erről a hírlapokban beszámolt, észrevétel vagy kívánság az olaszok részéről — a nagyfejedelem ajándékozásának tényére, vagy a kódexek visszaadásával kapcsolatban — nem merült fel. A kódexeket mint a magyar állam törvényes úton visszaszerzett tulajdonát vették be a Nemzeti Múzeum anyagába. Ebből adódóan az albizottság nincs abban a helyzetben, hogy a két Corvin-kódexről való lemondást és a kódexeknek önként való visszaadását javasolja. 2. Az albizottság megállapította, hogy a toszkanai osztrák követ, Molza márki, a modenai külügyminiszterhez írt 1847. október 10-i jegyzékében, a nagyherceg kívánságát megfogalmazta. Ebből nyilvánvaló, írta jelentésében a bizottság, hogy a két kódex ajándékozásának a csereanyag adása nem volt a feltétele. Az ajándékozás már jogszerűen be volt jegyezve, amikor a nagyherceg csereanyag iránti igényét kifejezte. Ebből következően a bizottság úgy döntött, hogy az említett kódexeket nem adja át az olasz kormányoknak.

Ennek ellenére Haller István kultuszminiszter, méltányolva a magyar béke delegáció elnökének ez ügyben adott véleményét, tanácsát, úgy határozott, hogy a két kódexet átadják az olaszoknak. Ugyanezen a napon, amelyen az említett határozat született, Fehérpataki László és Melich János egy nyilatkozatot írt alá, mely szerint ragaszkodván azon állásponthoz, melyet az 1919. december 21-én tartott ülés elfoglalt, az alulírottak tiltakozás kíséretében adták át a magyar kormány megbízottjának azokat. Az akták mellett egy elismervény volt található a két kódexről, Pekár Gyula aláírásával.

A fentiekkel a két modenai kódex sorsa még nem zárult le. Bár azok joggal vagy jogtalanul korábbi helyükre, a modenai Este-könyvtárba kerültek. Az Országos Széchényi Könyvtár irattári anyaga bizonyítja,

⁷ SZINNYEI József: *Magyar írók...* XI. 1906. 775.

⁸ NAGY Imre: *Magyarország családai...* XII. 1865. 400.

¹ V. WALDAFEL Eszter: *Rendi kísérletek a külföldre került Corvináink visszaszerzésére a XIX. század első felében. A két modenai kódex további sorsa* = MKsz 1967. 2. 122.

hogy a magyarok 1919-ben a kódexeket kiadták az olaszoknak. A nagy kérdés, hogy hogyan került e két kódex Magyarországra? Mielőtt erre a kérdésre választ adnánk, szólunk a téma egri vonatkozásairól.²

1921. június 18-án Szmrecsányi János egri érsek (1851–1943) az alábbi levelet írta az egri főkapitálynak:

„Kilátás van rá, hogy az olaszok által a háború után hazánkból eltulajdonított két Corvina visszaszerezhető lesz, ha részünkről az olaszoknak megfelelő ellenérték ajánlatnánk fel. Ma, midőn a Dante-cultus világszerte, de különösen olasz földön olyan élénk, valószínűnek lehet tartani, hogy valamely nagyobb értékű Dante-kiadvány az olaszok előtt minden egyebek felé helyeztetnék. Ilyennek tartható pedig az 1417-ből származó hártya-codex, mely az egyházmegyei könyvtárban őriztetik, melynek a könyvtári címjegyzékben a kéziratok között következő címe van: „Dantis de Aldigheriis floreatini poetae poemata, interprete Joanne de Serevalle Episcopo firmano. Opus ex italico versum et Sigismondo Regi Hungariae oblatum” Kétségtelen ugyan, hogy ez a codex könyvtárunk egyik legbecsebb műve, de reánk nézve a helyébe nyerendő Corvina minden bizonnyal nagyobb értéket jelentene.

Ez okból az M. T. Akadémia elnökének azt a javaslatát, hogy ez a Dante-codex az olaszoknak a Corvináért felajánltassék, azt a magyar részről nagyon figyelemreméltónak tartanám, s honfitűi megnyugvásul, s nagy elégtételül veendőnek vélném, ha áldozatunkkal sikerülne a Corvinák eltulajdonítása által hazánkat ért nagy veszteséget helyére pótolni, s a visszaszerzett kincs egyik példányát egyházmegyei könyvtárunkban őrizhetni, a mire, ez esetén kilátásunk lehetne.

Mielőtt erre vonatkozó ajánlatunkat megtenném, felkérem a főtiszt. főkapitálynak, szíveskedjék nyilatkozni, hozzájárul-e azon feltétel melletti tervemhez, hogy a jelzett Dante-codex helyére a visszatérítendő Corvinák egyike egyházmegyei könyvtárunk tulajdonául átengedtessek.”³

A főkapitálynak nevében Csekő Gábor nagyrépost (1844–1930) 1921. június 21-én a következőket válaszolta:

„A folyó évi 2909. szám alatt kelt kegyes főpásztori leirat kapcsán mély tisztelettel jelentem Excellenciádnak, hogy a főkapitálynak f. évi június hó 20-án tartott tanácskozásában Nagyméltóságodnak abeli bölcs és nemcsak a magyar hazára, hanem egyházmegyei könyvtárunkra nézve is előnyös tervéhez, hogy az egyházmegyei könyvtár tulajdonát képező Dante-codex az olaszok által a háború után eltulajdonított két Corvináért cserébe oly feltétel mellett felajánltassék, hogy a Dante-codex helyére a visszatérítendő Corvinák egyike az egyházmegyei könyvtár tulajdonául átengedtessek, egyértelműen a legnagyobb készséggel hozzájárult.”⁴

Az érsek a főkapitálynak levelének kézbevétele után a következő szövegű feljegyzést készítette:

„Alulírott, mint az egri egyházmegye főpásztora kijelentem, hogy Nagyméltóságú dr. Berzeviczky Albert valóságos belső titkos tanácsos úr, a Magy. Tud. Akadémia elnöke az olasz állam illetékes képviselője előtt teljes joggal tehet ajánlatot az iránt, hogy az egyházmegyei könyvtár tulajdonát képező hártya-codex, mely a könyvtári címjegyzékben kö-

² I. m. 122–123.

³ Egri Érseki Levéltár (EÉL). Personalia Josephus Lesko (P JL) Az érsek levele a főkapitálynak. Eger, 1921. jún. 18.; 2909/1921.

⁴ EÉL. P JL A főkapitálynak levele az érseknek. Eger, 1921. jún. 21.; 2937/1921.

vetkezően van feltüntetve: ‚Dantis de Allighieris florentini poetae Poemata, interpretaete Joanne de Serevalle, Episcopo firmano. Opus ex italico versum et Sigismundo Regi Hungariae oblatum’, az olasz kézre jutott két Corvina ellenértékéül átadatik, részemről azzal a fenntartással, hogy az ennek fejében visszaküldendő Corvinák egyik példánya örök tulajdonul az egri egyházmegyei könyvtár részére át fog adatni.⁵

Az érsek 1921. november 9-én kelt levelében azt közölte dr. Ambrus István prépost-kanonokkal (1860–1935), a líceumi könyvtár felügyelőjével, hogy „a codex átvétele céljából a közeli napokban Gerevich Tivadar egyetemi magántanár, a Nemzeti Múzeum igazgató-őre fog Ft. uraságnál jelentkezni, miért is felhívom, hogy a codexet neki szabályszerű elismervény mellett átadja és az átadásról az elismervény betervezésével egyházmegyei hivatalomhoz jelentést tegyen.”⁶

Dr. Ambrus István november 10-én jelentette az egyházmegyei hivatalnak, hogy „Gerevich Tibor egyetemi magántanárnak a Dante-codexet a mai napon átadtam, és az elismervényt tisztelettel mellékelem.”⁷

Az Egyházmegyei Hivatal november 18-án tudatta dr. Ambrus Istvánnal, hogy dr. Gerevich Tibor elismervénye az egyházmegyei levéltárban elhelyeztetik.⁸

A Dante-codexet, miután az dr. Gerevich Tibortól visszaérkezett, 1922. május 18-án az Egyházmegyei Hivatal átadta dr. Ambrus István könyvtári felügyelőnek.⁹

Dr. Ambrus István könyvtárprefektus 1922. május 26-án levélben közölte az Egyházmegyei Hivatallal, hogy Leskó József érseki könyvtárosnak a Dante-codexet visszaküldte, aki azt a helyére tette.¹⁰

A leírtakból kitűnik, hogy az 1920-as évek elején nem került sor a két modenai kódex visszaadására. Erre csak 1927-ben került sor, amikor is Mussolini „visszaajándékozta” hazánknak ezeket a hányatott sorsú, felbecsülhetetlen kincset jelentő kéziratokat. Tehát „ajándékképpen” kerültek azok vissza hazánk tulajdonába, nem pedig mint minket jogosan megillető ingóságok.¹¹

SZECSKÓ KÁROLY

⁵ EÉL. P.JL Az érsek 1921. június 21-i feljegyzése az átadandó Dante-codexről. Eger, 1921. jún. 21.; 2937/1921.

⁶ EÉL. P.JL Az érsek levele dr. Ambrus István prépost-kanonoknak, az egyházmegyei könyvtár felügyelőjének. Eger, 1921. nov. 9.; 2437/1921.

⁷ EÉL. P.JL Dr. Ambrus István prépost-kanonok levele az Egyházmegyei Hivatalnak. Eger, 1921. nov. 10.; 5718/1921.

⁸ EÉL. P.JL Az Egyházmegyei Hivatal levele dr. Ambrus István prépost-kanonoknak. Eger, 1921. nov. 18.; 5718/1921.

⁹ EÉL. P.JL Az egyházmegyei Hivatal dr. Ambrus István líceumi könyvtárfelügyelőnek. Eger, 1922. máj. 18.; 2407/1922.

¹⁰ EÉL. P.JL Dr. Ambrus István levele az Egyházmegyei Hivatalnak. Eger, 1922. máj. 26.; 2407/1922.

¹¹ V. WALDAPFEL: *i. m.* 123.